

Предмет навчальної дисципліни "Управління міжнародними економічними організаціями" - діяльність міжнародних організацій як феномен глобального історичного розвитку та міжнародної політики, країн та їх коаліцій, через які вони впливають на міжнародне середовище та інших учасників міжнародних відносин, формуючи нові засади та моделі економічної та політичної взаємозалежності.

"Управління міжнародними економічними організаціями" є дисципліною, що поєднує як спеціальні так і міждисциплінарні знання. Спеціальні знання відбивають особливості глобальних інституційних відносин та характеру їх впливу на міжнародну економічну діяльність. Основу вивчення даної дисципліни становлять концепції та поняття теорій міжнародного менеджменту, державного управління інституціоналізму.

Методологічний арсенал дисципліни "Управління міжнародними економічними організаціями" базується на загальнонаукових та спеціальних методах пізнання.

Дисципліна має блочну структуру, включає лекційні та практичні заняття, на яких наводяться приклади управління міжнародними економічними організаціями, перевагами їхньої діяльності в процесі розв'язання складних економічних проблем глобального, континентального та регіонального рівнів.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою кредитного модуля є - формування у магістрантів фахового уявлення про сутність та природу міжнародних економічних організацій, їхню роль у міжнародній політиці, вироблення навичок самостійного аналізу міжнародних стратегій інституцій.

Завдання навчальної дисципліни полягає в опануванні компетенцій в сфері управління міжнародними економічними організаціями і засвоєні інструментарій та технологій реалізації глобальними інституціями своїх стратегій.

Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Історія розвитку міжнародних організацій. Передумови виникнення

Античні сіммахії, європейські торговельні союзи доби пізнього Середньовіччя та епохи Великих географічних відкриттів як прообрази сучасних міжнародних організацій. Проекти міжнародних організацій в працях європейських мислителів Виникнення Священного Союзу. Індустріальна революція, поширення ліберальних принципів формування європейського та світового ринку, світовий розподіл праці.

Проблеми безпеки, миру і виникнення перших неспеціалізованих універсальних міжнародних організацій політичного спрямування (Ліга Націй та Організація Об'єднаних Націй).

Розвиток інтеграційних процесів, посилення взаємозалежності як чинник збільшення чисельності міжнародних організацій після II світової війни. Деколонізація та її вплив на утворення регіональних міжнародних організацій. Глобальні проблеми, поширення зброї масового знищення як мотивація координації зусиль всіх держав та інших суб'єктів міжнародних відносин в рамках міжнародних організацій. Глобалізація міжнародних відносин та розвиток політичних міжурядових організацій. Виникнення неурядових міжнародних організацій.

Тема 2. Сутність та природа міжнародних організацій як суб'єктів міжнародних відносин

Поняття міжнародної організації: організація як інститут, як спільність членів, як інструмент, як структура норм, зв'язків та комунікації. Ознаки міжнародних організацій. Порядок та процедури утворення міжнародних організацій. Членство в міжнародних організаціях. Типи членства у міжнародних організаціях. Вимоги до членства. Процедури вступу та набуття членства. Організаційна структура міжнародних організацій. Типи органів та принципи їх формування й діяльності: вищі, виконавчі, адміністративні, комітети, комісії, юридичні органи.

Типологія міжнародних організацій. Міжурядові та неурядові міжнародні організації. Універсальні та спеціалізовані; глобальні, регіональні, субрегіональні; відкриті, закриті та ін. Координаційні та наднаціональні (владно-орієнтовані) міжнародні організації.

Функції міжнародних організацій. Співвідношення компетенції та функцій міжнародних організацій. Концепції компетенції міжнародних організацій. Правові аспекти участі міжнародних організацій у процесі міжнародної нормотворчості.

Тема 3. Теоретико-методологічні засади вивчення міжнародних організацій

Формування *нормативістської течії* у дослідженнях міжнародних організацій у період Ліги Націй та становлення ООН. Особливості та обмеження нормативістських теорій міжнародних організацій. *Федералістські теорії* міжнародних організацій як продовження європейських традицій пошуку досконалої форми організації світової спільноти. Універсальні міжнародні організації як прообраз світового уряду у федералістських теоріях. *Функціоналізм та неофункціоналізм* у вивченні міжнародних відносин. Основні принципи функціоналістського напрямку. Функції міжнародних організацій як основний предмет дослідження. Розгляд міжурядових організацій як важливого каналу багатостороннього економічного співробітництва і відповідно чинника подолання суперечностей та конфліктів між державами. *Регіоналістський напрям* в теорії міжнародних організацій: роль регіональних інтересів та організацій у світовій політиці. *Глобалістський напрям* та вивчення ролі міжнародних організацій у вирішенні глобальних проблем. *Інституційний напрям* в дослідженні міжнародних організацій. Дослідження міжнародних організацій в контексті теорії міжнародних режимів. Ліберальний інституціоналізм та неінституціоналізм про міжнародні організації як сукупність встановлених правил, норм, угод, що регулюють поведінку держав на міжнародній арені у взаємозалежному світі. Дослідження міжнародних організацій в рамках конструктивізму.

Тема 4. Універсальні організації в системі міжнародних організацій та світовій політиці

Проекти Ліги Націй. 14 пунктів Вудро Вільсона. Ліга Націй – елемент Версальської мирної угоди та Версальської міжнародної системи. Суперечності між європейськими державами з приводу структури та повноважень Ліги. Цілі та принципи Ліги Націй. Організаційна структура та компетенція Ліги Націй. Досвід Ліги Націй в регулюванні міжнародних відносин. Невдачі Ліги Націй по створенню системи колективної безпеки у міжвоєнний період. Організація Об'єднаних Націй. Ідеї створення універсальної міжнародної організації для забезпечення миру та безпеки: Атлантична Хартія та Декларація Об'єднаних Націй. Установча конференція ООН у Сан-Франциско (1945) та прийняття Статуту ООН. Цілі та принципи діяльності ООН. Структура ООН: Генеральна Асамблея, Рада Безпеки, Економічна і Соціальна Рада, Секретаріат, Міжнародний Суд і Рада з Опіки; їхні принципи формування, прийняття рішень та компетенція. Рада Безпеки

у структурі та діяльності ООН. Система ООН на сучасному етапі: програми і робочі органи, спеціалізовані установи, автономні організації, пов'язані з ООН. Особливості ООН як міжнародного інституту: універсальність представництва та сфер впливу, інструмент міжнародної нормотворчості і дотримання принципів сучасного міжнародного права та загальновизнаних норм поведінки суб'єктами міжнародних відносин.

Тема 5. Регіональні та субрегіональні міжнародні організації

Особливість регіональних міжнародних організацій. Принципи формування регіональних міжнародних організацій. Регіональні інтеграційні процеси та виникнення інститутів регіонального співробітництва. Розвиток регіонального міжнародного співробітництва та активізація діяльності регіональних міжнародних організацій. Місце регіональних міжнародних організацій в процесі регіоналізації. Регіональні міжнародні інституції Європи (Рада Європи, ЄС, Європейська асоціація вільної торгівлі). Регіональні організації арабського світу (Ліга Арабських держав, «Ісламська конференція»). Діяльність регіональних організацій Південної та Північної Америки (Південний спільний ринок (МЕРКОСУР), Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА), Організація американських держав (ОАД), Карибський спільний ринок. Регіоналізація на африканському континенті. АСЕАН. Регіональні організації на пострадянському просторі – Союз Незалежних Держав (СНД), Єдиний економічний простір (ЄЕП), Євразійське економічне співтовариство ЄврАзЕС, Організація договору про колективну безпеку (ОКДБ)). Шанхайська організація співробітництва (ШОС). Субрегіональні міжнародні організації (Рада держав Балтійського моря, ГУАМ, Чорноморське економічне співробітництво (ЧЕС), Вишеградська група).

Тема 6. Міжнародні організації в процесах глобального регулювання та управління

Роль міжнародних організацій у процесах глобального управління. Глобальне регулювання та управління: наукові дебати. Регулювання та управління як легальний спосіб формування спільних моделей поведінки на міжнародній арені. Перерозподіл управлінських функцій від держав до інших суб'єктів міжнародної політики в процесі глобального регулювання. Бреттон-Вудські інститути та функціонування міжнародних валютних систем. Регулювання валютних та економічних відносин у глобалізованому світі. СОТ як інструмент глобальної торгівлі: принципи функціонування. Велика Вісімка – неформальний механізм координації політичних та фінансово-економічних взаємодій між великими державами та їхнього впливу на міжнародне середовище як аргументи взаємодії глобальних та національних чинників.

Тема 7. Міжнародні організації та проблеми регіональної безпеки

Роль міжнародних організацій у формуванні системи міжнародної безпеки. Особливості регіональних організацій безпеки. Організація Північноатлантичного Договору (НАТО) – організація колективної безпеки в Європі. Створення НАТО. Цивільна і військова структури НАТО. Основні засади спільної політики Альянсу та прийняття рішень. Головні завдання НАТО в галузі безпеки. Еволюція стратегічної концепції НАТО. Трансформація НАТО в 1991-1999 рр. Політика відкритих дверей Альянсу. Процес розширення НАТО. Партнерство заради миру. Партнерство НАТО з Україною. Створення НБСЄ (Нарада з безпеки і співробітництва в Європі) як форум для діалогу з питань безпеки та переговорів щодо контролю над озброєннями, роззброєння та зміцнення довіри й безпеки в Європі. Ухвалення Гельсінського Заключного Акту.

Паризька Хартія. Будапештська зустріч 1994 р. і трансформація НБСЄ у ОБСЄ. Основні напрями діяльності, структура і принципи прийняття рішень ОБСЄ. Західноєвропейський Союз (ЗЄС) - військова складова ЄС. Альтернативні стратегії розвитку ЗЄС в системі Європейської безпеки. Інститути колективної безпеки на пострадянському просторі. Організація Договору про колективну безпеку (ОКДБ). Особливості внутрішніх суперечностей держав-членів. Створення оперативних сил колективного реагування. Безпекові аспекти діяльності Шанхайської організації співробітництва. Боротьба з тероризмом.

Тема 8. Міжнародні неурядові організації та формування глобального громадянського суспільства

Різновиди участі неурядових організацій в діяльності міжурядових. Взаємодія міжурядових та неурядових організацій. Формування глобальних політичних мереж та участь у них неурядових міжнародних організацій. МНУО та паралельні саміти. Права людини, демократія та неурядові міжнародні організації (Міжнародна Амністія, Freedom House). Неурядові організації та протест проти глобалізації. Антиглобалістські організації (Всесвітній соціальний форум). Природоохоронні неурядові міжнародні організації («Грінпіс», «Друзі Землі») та принципи їх діяльності. Проекти «Грінпіс» та їх ефективність. Радикалізація міжнародного екологічного руху. Мережева структура екологічних та антиглобалістських рухів.

Вплив неурядових міжнародних організацій на громадську думку, імідж держав і політиків – основні механізми реалізації програмних цілей більшості неурядових міжнародних організацій.

Тема 9. Україна в міжнародних організаціях

Перелік організацій, до складу яких входить Україна. Перспективи вступу в нові організації. Переваги та втрати України від членства в окремих організаціях. Перспективи нових форм співпраці в межах міжнародних організацій. Роль та місце валютно-фінансових організацій в стабілізації кризової ситуації в Україні. Угода про асоціацію з ЄС (2015)